

Sosiaali- ja terveysministeriö

Asia: Lausunto tupakkatyöryhmän toimeksiannon toteuttamisesta (STM/2645/2017)

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavaa:

Sosioekonomiset terveyserot

Tupakointi on yksi merkittävimmistä, ellei merkittävin ehkäistävissä oleva ennenaikaisen kuolleisuuden ja sairastavuuden aiheuttaja länsimaissa. Tupakointi kuormittaa erityisesti matalammin koulutettuja väestöryhmiä. Tupakointi on myös merkittävä tekijä väestöryhmien välisissä kuolleisuuseroissa.

Tupakoinnin kallistuminen rasittaa erityisesti paljon tupakoivien alempien sosioekonomisten ryhmien taloutta. Sinänsä kannatettavien veronkorotusten rinnalla onkin tärkeää järjestää resursseja tupakoinnin lopettamisen tehokkaampaan tukemiseen. Tupakkariippuvuuden systemaattinen hoitaminen ei ole Suomessa riittävällä tasolla.

EHYT ry esittää, että työryhmä

- a) huomioi tupakoinnin vähentämiseksi ja terveyserojen kaventamiseksi erityisesti ne kohderyhmät, joissa tupakoidaan ja käytetään nikotiiniuotteita eniten.*
- b) laatii suunnitelman tupakoinnin lopettamisen systemaattisen tukemisen edistämiseksi terveydenhuollossa.*
- c) edistää laajan valtakunnallisen viestintäkampanjan toteuttamista, jonka välityksellä aihetta lähestytään eri ryhmiä puhuttelevista erilaisista näkökulmista ja tuetaan tupakoinnin lopettamista.*

Tupakoinnin ehkäisy

Lain tavoitteeseen pääsemiseksi on ensisijaisen tärkeää panostaa tupakoinnin aloittamisen ehkäisyyn. Nuorten tupakointia ehkäistään tehokkaasti rajoittamalla saatavuutta ja hintoja korottamalla. Lisäksi muita keinoja ovat päihdekasvatus, kampanjat, erilaiset kouluohjelmat ja yhteisöinterventiot. Nuorten tupakointiin on tärkeää puuttua systemaattisesti.

Koska nuorten tupakointitavat näyttävät kuitenkin vahvasti kytkeytyvän yhteiskunnallisiin rakenteellisiin tekijöihin, niihin vaikuttamiseen tarvitaan myös erilaisia kohdennettuja keinoja. Suomen tupakkalaki on osaltaan vastannut tähän kieltämällä vuonna 2010 tupakoinnin ja nuuskan käytön koulujen ja oppilaitosten alueella. Myös sähkösavuke tuli lain piiriin vuoden 2016 lakiuudistuksen myötä.

EHYT ry esittää, että työryhmä

- a) priorisoi nuoret keskeisenä erillisenä kohderyhmänä ja edistää heille suunnattujen toimenpiteiden toteuttamista. Tämä tukee tavoitetta vähentää tupakoinnin ja muiden nikotiini tuotteiden käytön aloittamista.*
- b) edistää toimenpiteitä, jotka tukevat tupakkalain toimeenpanoa erityisesti toisen asteen oppilaitosten alueella. Oppilaitokset tulee myös ohjeistaa luomaan ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman mukaiset savuttomuus- ja nikotiinittomuuslinjaukset ja noudattamaan niitä. Nikotiinittomuus tulee huomioida oppilaitoksen virallisissa ja epävirallisissa rakenteissa.*

Tuotemerkitsemättömät tupakkapakkaukset

Useissa maissa on otettu käyttöön tuotemerkitsemättömät tupakkapakkaukset. Pakkausten mainonnallinen merkitys on korostunut, kun tupakkamainontaa on muuten rajoitettu. Euroopassa ainakin Irlannissa, Iso-Britanniassa, Unkarissa ja Ranskassa on tullut voimaan laki tuotemerkitsemättömistä pakkauksista. Norjassa lain valmistelut ovat jo pitkällä ja monet muut maat suunnittelevat vastaavia toimia. Australiassa, jossa tuotemerkitsemättömät pakkaukset ovat olleet käytössä jo vuodesta 2012, on todettu askien houkuttelevuuden vähentyneen erityisesti nuorten keskuudessa ja lisänneen terveysvaroitusten tehoa.

EHYT ry esittää, että työryhmä edistää tuotemerkitsemättömien myyntipakkausten tuomista lainsäädäntöön myös Suomessa. Samalla tulee varautua säätämään standardi myös savukkeen ulkonäölle.

Nuuska

Lisääntynyt nuuskan käyttö uhkaa muutoin hyvää kehitystä kohti lain tavoitetta nikotiinittomasta Suomesta. Nuuskaa salakuljetetaan Suomeen laittomasti suuria määriä ja tullin resurssit valvoa nuuskan maahantuontia ovat rajalliset.

EHYT ry esittää, että työryhmä

- a) edistää lakimuutosta niin, että nuuskan matkustajatuonnille henkilökohtaiseen käyttöön tulee tiukemmat rajoitukset. Lisärajoitusten tueksi tarvitaan lisää resursseja tullin valvontatyöhön.*
- b) selvittää edellytyksiä rajoittaa nuuskan matkustajatuontia nikotiinimäärän ja sallittujen makuaineiden osalta.*
- c) pyrkii vaikuttamaan nuuskan salakuljettamiseen liittyvään dialogiin pohjoismaisella ja EU-tasolla.*

Helsingissä 24.11.2017

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
Juha Mikkonen
toiminnanjohtaja